

Az új tanév kezdetén

Nevelési-oktatási intézményekkel bővült a Szombathelyi Egyházmegye

Figyelem az időseknek

A Szombathelyi Egyházmegye szociális terveiről beszélgettünk Székely János megyéspüspökkel

Zene az Egyházban

Ökumenikus egyházzenei tábort szervezett a Szombathelyi Egyházmegye

100 éve született a „magyar Teréz anya”

Emlékhelyet avattak Ódor Anna Teréz orsolyita nővér tiszteletére Olaszfán

A kereszténység lényege a szeretet!

Interjú dr. Székely János megyéspüspökkel a Szombathelyi Egyházmegye szociális terveiről

Az Egyház nem azt nézi, kinek segít, hanem lehetősége szerint mindenkinek?

Minden ember a felebarátunk, testvérünk. Elsősorban annak kell segítenünk, aki a legnagyobb bajban van. Erre tanít Jézus az irgalmas samaritanus történetében. Amikor adunk, szeretnénk átadni a legnagyobb kincset, a hitünket is, ám ez sohasem kényszer, sohasem feltétele a segítségnek.

Egy fontos szegmense lehet a következő években az egyházmegye szociális munkájának az idősekkel való foglalkozás. A családok, a gyermekek, a nehéz sorsú emberek mellett róluk mintha valóban kevesebb szó esett volna eddig. Miért tartja fontosnak, hogy ez a korosztály is nagyobb hangsúlyt kapjon?

Társadalmunkban egyre több az egyedül élő idős ember. Sok esetben a gyermekek tőlük távol élnek, és így alig van segítségük, alig van körülöttük szerető emberi közösség. Sokszor az erejük utolsó megfeszítésével tudják csak ellátni önmagukat és a ház körüli teendőket. Magyarországon jelenleg kb. 60 000 idős ember vár szociális otthonba történő elhelyezésre, mert már képtelen megoldani más módon az élete feladatait, mert a betegség és az idős kora járó gyengeség ezt teszi szükségessé. Nagyon sok idős ember vágya az, hogy olyan helyen élhesse le az élete utolsó éveit, ahol tud imádkozni, ahol van szentmise, tud a szentségekben részesülni, és ahol a

kereszténység légköre hatja át az egész otthonot, annak beszédstílusát, az ápolók lelkületét, a mindennapok hangulatát. Ebben szeretne a Szombathelyi Egyházmegye segítséget nyújtani.

Az elmúlt években már többször volt szó arról, hogy egyes településeken az egyházmegye ingatlanokat venne át az államtól, önkormányzatoktól, amelyekben idősök otthonát alakítanák ki. Pontosítsuk, miről is van szó, mik a tervek, mi az az átfogó koncepció, amelyben az egyházmegye gondolkodik?

A Szombathelyi Egyházmegye átvette a zalaegerszegi Pais utcai Szociális Otthont, amely azóta a Gondviselés Háza nevet viseli, és 52 idős ember számára nyújt ellátást, szívvel, figyelmességgel, az idős ember iránti tisztelettel végzett ápolást és a hit erejének semmi mással nem helyettesíthető segítségét. Szeretnénk ezt a szolgálatot feljuttatni Vasváron, és esetleg Szombathelyen is. Ennek részletei még alakulóban vannak, így most még csak a különböző tervek-nél tartunk.

Egy nagy volumenű fejlesztés lenne Szombathely esetében a volt börtön épületének idősök otthona céljára való átalakítása, felhasználása. Itt mi az elgondolás?

A börtön épülete a város egyházi központja mellett található. Rendkívül masszív, vastag falakkal rendelkező épület, amelynek elbontása is jelentős kihívás

volna, és amelynek funkcióját hosszú idő óta nem tudták megtalálni. Szeretnénk az épület egy részét a Brenner János középiskolai kollégium bővítésére átalakítani, hiszen a kollégiumunkba évek óta jelentős túljelentkezés. A börtönépület mellett levő Petőfi utcai iskolaépületben ápoló- és óvónőképzést szeretnénk elindítani. Ennek a szakgimnáziumnak a tornaterme részben a börtönépület telkének szelét is magába foglalná.

A börtönépület többi (kollégium melletti) funkciója még tervezés tárgyát képezi. Szóba jöhet itt többek között a szálláshely létesítés, a szociális otthon, a sérültek számára létesített támogatott lakhatás.

A másik szombathelyi helyszínként az Annunciáta nővérek volt rendháza merült fel.

Az Annunciáta Nővérek szombathelyi alapítású, főként betegápolással foglal-

kozó női szerzetesrend. Az ő rendházuk, amelyet valaha az egyházmegye épített, most az egyházmegye tulajdonába került annak fejében, hogy Sárváron felépítettük a Brazíliából érkezett Annunciáta Nővérek számára létesített kis kolostort. Az Annunciáta házat szeretnénk a Nővérek eredeti karizmájának megfelelően szociális célra átalakítani és használni. Terveink szerint nyugdíjas ház létesül néhány éven belül az épületben.

A Szombathelyi Egyházmegye jövőbeni terveit illetően interjúsorozatot közlünk dr. Székely János megyéspüspökkel. A lelkiségi megújulást célzó Pasztorális Tervről, annak megjelenése után már esett szó. Megyéspüspök atyával most az egyházmegye szociális terveiről beszélgettünk, kiemelten elsőként az időseket célzó elképzelésekről.

A Szombathelyi Egyházmegye az elmúlt években több előkészítő lépést is tett, hogy szociális jellegű tevékenységét – nehéz helyzetbe került családok megsegítése, idősekről való gondoskodás stb. – fokozza, erősítse. Miért érezte fontosnak, hogy ebbe az irányba lépéseket tegyenek?

A kereszténység lényege a szeretet. A világ Isten szeretetének túlcsofordulásából lett, és mi emberek arra születtünk, hogy megtanuljuk a szeretet gyönyörű, de néha embert próbáló művészetét. Az ókorban a püspökségek körül gyakran szociális intézmények egész sora született: ingyenkonyhák, árvaházak, kórházak, menhelyek. Szeretném, ha a Szombathelyi Székesegyház, illetve az egyházmegye körül a cselekvő szeretet minél több intézménye jönne létre, és így nem csak szavainkkal, hanem elsősorban a tetteinkkel tudnánk hirdetni az evangélium jó hírét.

Egyházi dalos találkozó

2019 tavaszán a Magyar Államkincstár pályázatot írt ki, többek között: „Egyházi közösségek által szervezett programok, ehhez kapcsolódó működési költségek és eszközbeszerzés” támogatására.

Tanakajdi egyházközségünk is elnyert 4 millió 194 ezer forintnyi támogatást, melyen különböző tárgyi eszközöket (pl. hangosítás, kivetítés, pavilonok, székek, padok és színpadfedő sátor) szereztünk be. Ezek segítségével szerveztünk különféle rendezvényeket, melyek jórészt meg is valósultak. Csak egy maradt ki a sorból, az „Egyházi dalos találkozó”, melyet hagyományteremtő szándékkal kívántunk elindítani. Sajnos a járvány ezt megakadályozta.

A beszerzett eszközök a pandémia alatt is rendkívül hasznosnak bizonyultak, hiszen segítségükkel sikerült a vasárnapi szentmiséket az érdeklődők számára közvetíteni. Most a védettségünk erősödésével, a járvány enyhülésével szeretnénk az elmaradt rendezvényünket pótolni és reményeink szerint hagyományt is teremteni.

Várjuk minden vallásos énekkar, eseti jellegű társulás, vagy régóta meglévő együttes jelentkezését, akik szívesen részt vennének egy ilyen jellegű találkozón. A műsor a templom mellett felállított fedett színpadon valósulna meg, hogy a templomba még nem járóknak is bemutatkozhassunk.

Úgy gondoljuk, hogy szeptember végén, vagy október elején lehetne ezt a programot megrendezni.

Várjuk az időpont pontosítására is az észrevételeket. Válaszukat az alábbi címekre kérjük:

Csapody Gábor:
csapodygabor@gmail.com

Simonné Hittaller Rita:
simonne.hittaller.rita@sek.elte.hu

A tanév kezdetén

Új köznevelési intézmények kerültek a Szombathelyi Egyházmegye fenntartásába

Lapunk korábbi számaiban már beszámoltunk arról, hogy a Szombathelyi Egyházmegye Szentgotthárdon és Körmenten kezdeményezte iskolák átvételét. A szavazás mindkét esetben pozitív eredménnyel zárult, így ősztől az egyházmegye e két településen is működtet iskolákat. Sárváron pedig megkezdte működését a katolikus óvoda. Az intézményekkel kapcsolatos evangelizációs törekvésekről, a hitben megélt hét-köznapokról beszélgettünk Tóth Józseffel, az Egyházmegyei Katolikus Iskolák Főhatósága igazgatójával.

Szeptembertől új köznevelési intézményekkel bővült a Szombathelyi Egyházmegye intézményhálózata. Mely óvoda és iskolák kerültek egyházmegyei fenntartásba?

Szeptembertől 1-jétől három új köznevelési intézmény tartozik a Szombathelyi Egyházmegye fenntartásába. Sárváron a Sárvári Csicsergő Óvoda folytatja működését Szent Piroska Katolikus Óvoda néven. Körmenten a Körmenti Kölcsey Utcai Általános Iskola immár a Boldog Batthyány László Katolikus Általános Iskola nevet viseli. A harmadik város Szentgotthárd, ahol elkezdődhet a katolikus nevelés-oktatás. Itt egy többcélú intézmény, a Szentgotthárd és Térsége Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium működött több feladatellátási hellyel a Szombathelyi Tankerületi Központ fenntartásában. Egyházi fenntartásba négy intézményegység került: a Vörösmarty Gimnázium, a Széchenyi István Általános Iskola, a Magyarlak-Csörötnek Általános Iskola és ennek Rábagyarmati Telephelye. A neveket rövidítettem. Ezeket az intézményegységeket továbbra is egy iskolaként, egy intézményként működteti az egyházmegye. Az iskola új neve a település névadó szentjének nevét viseli: Szent Gotthárd Általános Iskola és Gimnázium.

Mekkora gyermeklétszámról és szakembergárdáról beszélünk?

A hat csoportos Szent Piroska Katolikus Óvodába 149 fő kisgyermek jár, akikkel 13 óvodapedagógus foglalkozik. A körmenti iskola 228 fő tanulóval ad otthont, a szentgotthárdi iskolánk négy feladatellátási helyén 692 fő diák tanul. A pedagógusok száma Körmenten 27 fő, szentgotthárdi iskolánkban összesen 82 fő. A pedagógusokon kívül ne feledkezzünk meg az oktatást segítő munkatársakról sem. Az ő számuk összesen az átvett intézményekben 36 fő.

Az intézmények átvétele jelentős bővülés a korábbi évekhez képest. Miért fontos az egyházmegye számára, hogy több településen is szerepet vállaljon az oktatási-nevelési intézmények működtetésében?

Az Egyház küldetése a jó hír, az evangélium hirdetése. Ezt a küldetését nemcsak a templom falai között, hanem számos szociális, oktatási és más feladatot ellátó intézményen keresztül is betölti. Így az Egyház az intézményei által is jelen van az emberek között. Ne feledjük, hogy a keresztény szülők az Egyház tagjai, akik gyermekeiknek is keresztény nevelést szeretnének adni. Ebben segíti őket a Katolikus Egyház intézményrendszere. Fontos még tudni, hogy bár a Szombathelyi Egyházmegye hazánk egyik legvallásosabb vidéke, az egyházi iskolák száma éppen itt a legalacsonyabb. Ezen is szeretnénk változtatni.

Mit jelent az evangelizáció az új iskolák esetében?

A katolikus iskola az evangéliumon alapuló világnézetileg elkötelezett nevelést folytat. Új iskola alapításakor ezt az elkötelezettséget az iskolai élet minden területén érvényesíteni lehet. Egészen más a helyzet, amikor állami, önkormányzati köznevelési intézményeket veszünk át. Ekkor sok olyan szülővel és gyermekkel is kapcsolatba kerülünk, akik nem vallásosak, az Egyházhoz nem igazán kötődnek. Viszont megvan bennük a nyitottság és a jó iránti készség. Ekkor a fokozatosság elve kerül előtérbe. Nagyon fontos, hogy körültekintően legyünk az iskola vallásos sajátosságainak kialakításában. A személyiség fejlődésének megfelelő légkörre, a szabadság légkörére van szüksége, és annyi kötöttségre, amennyi feltétlenül szükséges.

Gyakorlati szempontból ez azt jelenti, hogy az újonnan átvett iskolákban marad a választható etika tantárgy és a heti egy hittan óra, és csak a következő tanévtől fogjuk felmenő rendszerben bevezetni a két hittan órát. Ekkor az etikát már az elsősöknek nem lehet választani. Viszont már most is a lélekápolás sok-sok lehetőségét szeretnénk biztosítani. Ezt szolgálja, hogy kápolnákat alakítunk ki az iskolaépületekben, és olyan programokat kínálunk fel, amely közelebb viheti a gyermekeket és szülőiket is a Jóistenhez. „Biztonság, szabadság, lélekápolás, evangéliumi értékek”, ezen fogalmak köré szervezzük pedagógiai munkánkat.

Ahhoz, hogy az evangélium üzenete célba érjen, befogadó közeg is kell. A fenntartóváltás gazdasági hatásai mellett mennyire érzékelhető, hogy a szülők, diákok a lelki megújulást is várják a váltástól?

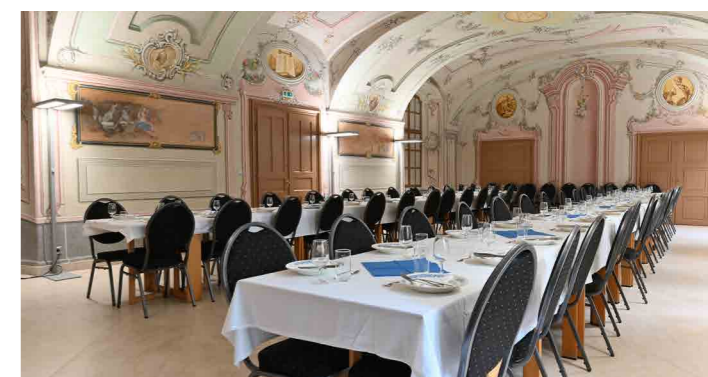
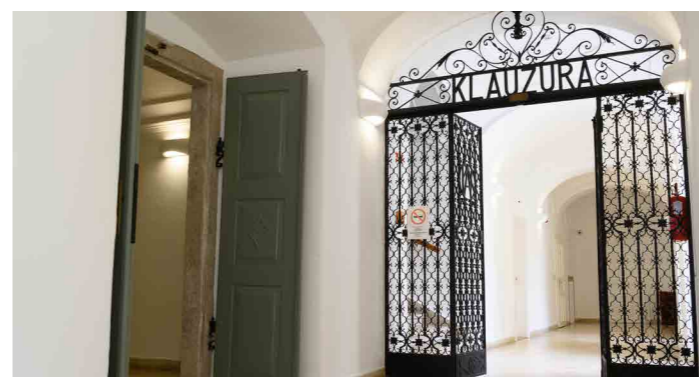
Mindannyian érzékeljük, hogy korunk ideológiai sokfélesége elbizonytalanítja és összezavarja az embereket. Egészen különleges, váratlan, elsőre érthetetlen és értelmetlen nézetek kerülnek felszínre a média világában, hogy aztán ismételve önmagukat a lelkekben gyökeret verjenek és igazzá hazudják magukat. Ezzel szemben az Egyház immár kétezer éve világos ember- és istenképpel rendelkezik, amely biztos eligazodást nyújt a mindennapokban. Úgy látom, hogy a szülők is így gondolják és ezért szavaztak nagy többséggel az átvételre. Ne felejtjük azt sem, hogy az Egyház egy nagy közösség, amelynek tagjai figyelnek egymásra, segítik és szeretik egymást. Természetesen az iskolákban is emberek vannak, akik esendők és hordozzák a bűn terhét, de az eszmény világos és a megújulás lehetősége biztosított. Ez az, amelyre talán sohasem volt annyira szükség, mint éppen napjainkban.

Az Egyház küldetése a jó hír, az evangélium hirdetése. Ezt a küldetését nemcsak a templom falai között, hanem számos szociális, oktatási és más feladatot ellátó intézményen keresztül is betölti.

Megáldották a felújított volt bencés kolostort Celldömölkön

Közel egy évtizeddel a felújítási munkálatok megkezdése után, 2021. augusztus 17-én megáldották a volt bencés kolostor épületét Celldömölkön. Megnyitotta kapuit a Szent Benedek Zarándokház is az épületben.

Az épület egyszerre szolgálja az egyházközség tagjait és az ide érkező zarándokokat. Az épület földszintjén található helyiségekben működnek a plébániai irodák, tartják foglalkozásaikat a plébániai csoportok, itt található a Mária Rádió stúdiója, a díszteremben ünnepeket, előadásokat tartanak majd. Az emeleten pedig zarándokok fogadására alakították ki a helyiségeket, emellett lelkigyakorlatokat is tartanak majd. Dr. Székely János megyéspüspök áldotta meg a felújított kolostorépületet. A zarándokház szolgáltatásairól a www.kismariacell.hu oldalon találnak bővebb információkat.

A jó, a hiteles egyházi zene hosszú távon megállja a helyét

Ökumenikus egyházzenei tábort szervezett a Szombathelyi Egyházmegye

Különleges programmal várta a Szombathelyi Egyházmegye az egyházzene iránt érdeklődőket idén nyáron. Első alkalommal szerveztek zenei tábort, amire korábban nem volt példa. Az ötletről, annak céljairól, az egyházi zene alakulásáról Lakner-Bognár András, egyházmegyei zeneigazgatóval beszélgettünk.

Az egyházzenei tábor ötlete két okból merült fel: az egyik, hogy megszólítsuk azokat a fiatalokat, akiket érdekel az egyházi zene, az orgonajáték, de még nem kötelezőnek el magukat a kántorképző elvégzése mellett, mert esetleg nem is tudják, hogy mi vár rájuk. A másik ok ezzel összefüggő: szeretnénk látni, hogy később kik azok, akiket meg lehet szólítani a kántorképző tanfolyam, vagy akár kántori szolgálat kapcsán. A számításunk bejött, elsősorban fiatalok jelentkeztek, ami hosszú távon nagyon pozitív: lelkes, érdeklődő, ügyes és persze szorgalmas lányokkal, fiúkkal foglalkozhattunk.

Milyen ismereteket sajátíthattak el a résztvevők?

Feleségemmel Lakner-Bognár Nórával, egyházzenei szakemberrel, karnaggyal, zenetanárral együtt vittük a tábort, mind az egyéni, mind a csoportos órákat. Egyéni zongora-orgona órákat kapott minden résztvevő, fókuszban a liturgiában használható irodalommal. Csoportosan zeneelmélet, szolfézs, kóruséneklés és énektanulás volt terítéken, nyilván figyelembe véve a különböző előképzettséggel érkező gyerekeket, fiatalokat egyéni igényeiket. Az itt tanultakat a tábor végén, augusztus 13-án egy záróhangverseny keretében adták elő a székesegyház orgonáján. A koncertet színesítette Tasi Mária Zita és Varga Darinka fuvola-csellójátéka, valamint Bálint Győző zenetanár furulya játéka – fia, Ákos kíséretében. Az egyházzenei tábor azonban nem csak a zenéről és a tanulásról szólt, igyekeztünk közösséget is kövölni a résztvevőkből. Lebilincselő előadást tartott Kercza Asztrik ferences atya a hangjegyről, valamint a hangszerek kialakulásáról, fejlődéséről; Köbli Tamás atya és Torma-Hasza Mónika evangélikus lelkész pedig játékos feladatokkal hozta közelebb egymáshoz a csapatot. Jártunk a Székesegyház tornyaiban, a Püspöki Palotában, valamint a Schmidt Múzeumban, ahol 18-19. századi ruhákba is öltözhettünk. Továbbá minden reggel Köbli Tamás atya tartott napindító áhítatot, imát a Madonna kápolnában.

A zenének ma is nagy szerepe van az emberek életében, mindenki megtalálhatja a maga ízlésének megfelelőjét. Igaz, középpontban mindig az új irányzatok vannak, a rádiók az új slágereket játsszák. Az egyházzene mekkora figyelmet kap napjainkban? Kell-e, tud-e versenyezni a figyelemért a modern zenei irányzatokkal?

Ez a kérdés rendkívül összetett, így megpróbálom kicsit szétboncolni. Székely János püspök atya hangsúlyozza gyakran, hogy az evangélium se nem ódivatú, se nem modern, hanem örök. Azt gondolom, hogy a jó, a hiteles egyházi zene is hasonló tulajdonsággal rendelkezik: hosszú távon állja meg a helyét, kiállja az idő próbáját. Gondoljunk csak a zoltárokról, a gregorián zenéről: ezek az egyház sajátjai, kiálltak több ezer évet és még mindig énekeljük, nem utolsósorban a ma is érvényes II. Vatikáni Zsinat is a gregoriánt teszi meg az elsődleges zenei "stílusirányzatnak" az egyházban. A hiteles egyházi zene tehát „divatmentes”, kívül áll minden olyan hatástól, amely hirtelen befolyásolja azt.

Persze – mint minden – változik, de csak lassan, az idő rostáján keresztül épül be új hatás. A külső, világi inger szakralizálódik és mindig az idő dönti el egy-egy ének, egy-egy zenemű értékállóságát, hitelét, jövőjét. Ezért nagyon fontos, hogy jó szakemberek, megfelelő előtanulmányokkal, elkötelezettséggel, odafigyeléssel műveljék az egyházi zenét, de úgy, mint élő dolgot, és nem úgy, mint egy múzeumi tárlatvezetést. Musica riservata, ahogy a reneszánszban is megjelölték: elkülönített zene, azaz valami szent, valami különleges számára fenntartott zene. Kercza Asztrik OFM atya például az egyházzenei táborban emelte ki azt, hogy a szent dolgok nem multifunkciósak, pl. egy gyönyörű kehelyben sem isznak mise után üdítőt. Ezért nagyon vigyázni kell arra, hogy mit viszünk a templomba: attól, hogy valami „szent” szöveggel van ellátva, az még nem biztos, hogy elkülönített, ha a dallama pl. a sarki kocsmában szól. Pusztán zeneelméleti szempontból nézve a fenti kérdést pedig felmerül bennem, hogy valójában mi is a modern? Én is hallgatok rádiót, könnyűzenét is: zenei, elméleti szempontból nézve nagyon sok sláger nagyon nem modern, a barokk, a klasszika korának harmóniavilágát, gazdaságát is csak egyszerűsítve érinti, formai szempontból pedig még ennél is korábbi stílusokat idéz. (A modern zene – zeneelméleti, zene-történeti értelemben – sok hívő számára elviselhetetlen lenne.)

Az ún. gitáros énekek is a mai popkultúrából merítenek, zenei struktúrájuk, felépítésük ezt az irányzatot követi és kétségtelenül hozzátartoznak egyházunk zenei megnyilvánulási formáihoz, de azt, hogy ezen énekek esetében az idő mit dönt, mit rostál ki, mi marad meg, az előttünk áll még, nem tudjuk, mi marad fenn közülük.

Azt azonban tudni kell, hogy minden fent említett kérdés nem csak a mai időkben aktuális, a 19. században például népszerű operarészletek is megszólaltak a templomban orgonán. Vagy nagy divatja volt – néha még van most is – a magyar nóták hangulatában született énekeknek. Ezek is lemorzsolódtak idővel, de az érték marad.

Összefoglalva: Leonardo da Vinci Mona Lisa-ja, vagy a jáki templom, vagy Shakespeare drámái, vagy J.S. Bach Magnificatja fennmarad, kiállta az idő próbáját. A jó egyházi zene is – szülessen bármelyik korban, műfajban – ki fogja állni ezt a próbát.

Az egyházzene valószínűleg minden korban mást jelentett. Ma mit értünk egyházzene alatt?

Valóban minden korban változott, alakult az egyházi zene: ahogy fent is kifejtettem, változott, alakult a korszellem, az adott kor igényei szerint. De a legfontosabb, hogy minden világi hatás szakralizálódott, elkülönült. A legegyszerűbb példa az orgona. Világi hangszerként kezdte, de elkülönült, ma már a templomok elengedhetetlen „tartozéka” a szent énekek kísérője. Hogy más példát is hozzak: egyik ismert nagybőjti énekünk, az „A fényes Istenarcot” szerelmes, világi dal volt, de a templomba kerülve a tempója lelassult, ritmikája „megnyugodott”, vallásos szöveget kapott, egyszerűen szakralizálódott. Most egy jól ismert és szeretett énekünkkel pont az ellenkezője történt: minden tiszteletem Ákos „Győzelemről énekeljen” feldolgozása irányába, de maga az ered-

mény – privát véleményem szerint – nem tükrözi az ének eredeti karakterét, mondanivalóját, induló jellegét. Szerencsésebb lett volna, ha új ének születik. *De gustibus non est disputandum.* (Az ízlésről nem lehet vitatkozni.) Ugyanakkor sok ma is használt népénekünk szövegére bizony ráférne a modernizálás, aktualizálás, továbbá sokszor hiányolom a szakaszok közvetlenebb tartalmi kapcsolódását az evangéliumhoz. Természetesen a gregorián kivétel, ott a Biblia szólal meg. De népének tekintetében a protestánsoknál szinte minden evangéliumi szakaszra találunk olyan versszakot, amely segíti a gyülekezetet, hogy arról énekeljen, amit hallott. A gitáros énekeké is megvan ez a kapocs. Jó lenne, ha a hagyományos népénekanyagban is így lenne.

Az augusztusban megtartott kántortalálkozón Kovács Szilárd Ferenc pécsi orgonaművész előadásában arról beszélt a megjelenteknek, hogy pl. az egyes népének orgonakíséretét rövidebb előjátékokkal színesíthetik, így fenntartva a hívek figyelmét. Ez azt is jelenti, hogy az egyházzene is folyamatosan megújulásban van?

Nagyon fontosnak tartom, hogy a kánto-

roknak évről évre találkozót szervezzünk, amely burkoltan egy továbbképző nap is. Valóban, a most meghívott előadónk Kovács Szilárd Ferenc pécsi orgonaművész, zeneigazgató az élen járók között van Magyarországon az ún. liturgikus orgonajáték gyakorlatában. Előadásában megismerhettük azokat a praktikákat, amelyek egy jó elő-, ill. utójáték megkomponálásához szükségesek. Nagyon fontos, hogy az orgonista egy adott éneket úgy vezessen be, hogy az a híveket lelkesebb éneklésre, aktív részvételre buzdítsa. A protestáns testvérek repertoárja jóval nagyobb e téren (gondoljunk csak J. S. Bach műveire), mivel a korábbi 500 éve folyamatosan jelen vannak az istentiszteleteiken. Nálunk, római katolikusoknál elsősorban a gregorián volt a hivatalos népének, így az orgonairodalomban is gregorián ihletettséggű orgonaművek vannak túlsúlyban. A már említett II. Vatikáni Zsinat tette tulajdonképpen lehetővé a népének éneklését az ünnepi miséken is, így az azokhoz való előjátékok, intonációk száma érthetően kevesebb. Ez tehát valóban egy megújulás és az út elején járunk: nagy szükség van arra, hogy kántoraink, orgonistáink jó érzékkel vezessék, irányítsák a rájuk bízott hívek énekét.

A pedagógus nyáron sem pihen

Ernyey Tiborném, vagy ahogy a diákok szólítják, Erzi néni, több évtizede a Brenner János Nevelési Központ munkatársa. A kántori oklevél megszerzése után 1996-ban végzett kémia-ének-zene szakon, majd tíz év múlva hittanári diplomát is szerzett. Középiskolai tanárként az utóbbi években a kémia tantárgy területén ér el szép sikereket diákjaival. A tanárnőt a Magyar Kémikusok Egyesülete külön elismerésben is részesítette nemrég kiemelkedő tehetséggondozó munkájáért!

Mikor döntötted el, hogy a pedagógusi hivatást választod? A kémia-ének-zene szakpár nem mindennapi, később még teológiát is tanultál. Hogyan és mikor döntöttél el, hogy az érdeklődési körökből szakirány lesz?

Egészen kisgyermek korom óta pedagógus szerettem volna lenni. Kezdetben óvónő, majd tanító néni, végül pedig tanár. Véglegesen középiskolai tanulmányaim során határozottam el magam. A szakpár kialakulása hosszadalmas folyamat volt. Szüleim nevelési koncepciója volt a teljes ember nevelése, ezért a tanulás mellett sportoltam, zenéltem, hittan órára jártam és a plébániai közösségünk aktív tagjaként éltem meg hitemet. Talán azért lettek ezek az – első hallásra meglepőnek tűnő – szakjaim, mert a hit és a zene egészen kisgyermekkoromtól fogva részese volt életemnek, amikor pedig elkezdtem kémiát tanulni, azonnal megtetszett a tantárgy.

Nemcsak a digitális oktatás, hanem a rohanó világ, a technika fejlődése is megköveteli, hogy a pedagógusok újabb módszereket használjanak. Mennyiben változtak a természettudományos tantárgyak tanításának módszerei?

Napjainkban egyre inkább átalakulnak a természettudományt tanító feladatai, mivel egyre társadalomorientáltabbá válnak. Igénnyé vált az alkalmazható tudás megszerzése, amely azonban nem kerülheti meg az alapvető természettudományos oktatási célokat. Tehát amellett, hogy a természeti jelenségek egy kis részére magyarázatot próbálunk adni, sok teendőnk van.

Csak a legfontosabb feladatokról példaként említem, hogy rá kell ébreszteni a diákokat az ok-okozati viszonyokon alapuló (logikus) természettudományos gondolkodásra, fejleszteni kell a kritikus gondolkodást, hogy felismerhetővé váljanak a tévhit/áltudományos nézetek, be kell mutatnunk a modellalkotás szerepét. Egy katolikus iskolában az is elvárható, hogy az ott tanuló diákok megértsék Isten tervét: a „hajtsd uralmad alá a Földet” nem a teremtett világ kiszípolozását kellene, hogy jelentse, sokkal inkább a jó gazda szeretetteljes és gondoskodó odafigyelését. Ehhez azonban bizonyos alapvető természettudományos ismeretekre is szükség van – elég csak a környezetvédelmi problémákra gondolni. Természettudományos oktatásra tehát mindenkinek szüksége van, de – szerintem – ezt differenciált módon kellene tenni. Kémiával, mint tudománnyal a diákok szűk rétege fog foglalkozni, őket magas színvonalon, diszciplináris tudást adva érdemes tanítani. De a nagy többségnek is szüksége lesz rá – ha nem is direkt módon, és ha ezt sokan nem is látják be – őket nyilván alacsonyabb szinten, de az alapvető célokat szem előtt tartva kellene oktatni, illetve a gyakorlatias ismeretekre kellene helyezni a hangsúlyt. Azokban az osztályokban, ahol csoportbontásra van lehetőség, a differenciálást is könnyebb megoldani.

A gyakorlati oktatást segítik a különböző munkafüzeteket is. Ezek a legújabb segédanyagok nagyon jó és sokféle fejlesztő feladatot tartalmaznak, amelyek mindenki számára hasznosak.

Hogyan lehet megszerettetni azokkal a diákokkal a kémiát, fizikát, akik már az elején inkább a könnyebb utat választják, és azt mondják neked: „Tanárnő, én ezt nem értem.”?

Tény, hogy a kémia tantárgy (a fizika mellett) országos szinten a legkevésbé kedvelt tantárgyak egyike. Sajnálatos módon ezt a tényt nehezíti a tantárgy nehézségi szintjével köszönő viszonyban sem álló alacsony óraszám. Így a tantárgy megszerettetése – számomra – rendkívül nehéz. Ettől függetlenül sosem adom fel, próbálom motiválttá tenni a diákokat egyéni feladatokkal, jutalmazással, próbálok rámutatni más tudományterületekkel való kapcsolódásokra, digitális játékokat ajánlok, az újabb és újabb leckéknél próbálom kidomborítani, hogy mindennapi életünkben is számtalan alkalommal hasznosíthatók a kémiai ismeretek. Ilyenkor látszik, hogy sokan érdeklődve figyelnek.

Iskolánkban korszerű, jól felszerelt laborok vannak, amelyek megteremtik a kísérletezések feltételeit. A legtöbb diák élvezzi, amikor az anyagok átalakulását élőben láthatja, pláne ha ő okozza azt a változást. Egyébként amíg „csak” tanulunk, kísérletezünk, elbeszélgetünk az adott témáról, általában élvezik a tanulók. A gond a számonkéréseknél szokott kezdődni.

A szép versenyeredmények is bizonyítják, hogy még a digitális oktatás sem akadályozta diákjaid szép helyezését az országos versenyeken. Hogyan készültek a versenyekre?

A versenyeredmények a szakköri munkák eredményei.

Bízom benne, hogy ez a lehetőség még sokáig adott lesz iskolánkban. Kétséges, hogy a jelenlegi csekély óraszám mellett a diákok képesek lennének ilyen szép eredményeket elérni. Rengeteg idő, plusz munka van minden siker mögött. Az utóbbi évek előkelő helyezései mögött – és nem túlzok! – éveken át tartó munka van. A digitális oktatás során a szakköri órákat ugyanolyan lelkiismeretesen megtartottam, mint a tanítási órákat. A résztvevő diákok számából látszott, hogy igény is van rá. Van olyan évfolyam, ahol a diákok negyede kémiaszakkörös. Velük hétről hétre gyakoroltuk az aktuális tananyaghoz kapcsolódó bonyolultabb feladatokat, vagy kaptak kiegészítést hozzá. Ha a lehetőség engedte, bementünk az iskolába a kísérletek elvégzésére. Aki akart, még ezen felül is kérhetett plusz feladatokat.

Sokféle verseny közül választhatnak a diákok és a pedagógusok?

Többféle verseny is rendelkezésre áll a diákok számára, de érdemes átgondolni, hogy melyiken ki induljon. Azt tapasztaltam, hogy azok a diákok, akik általános iskolai éveikben próbálnak versenyezni, könnyebben tudnak azonosulni a magasabb szintű követelményekkel, így nagyobb eséllyel indulnak a középiskolások számára szervezett versenyeken. A levelezős versenyek jó lehetőséget nyújtanak az önálló munkára nevelésre, de olyan is van köztük, amelyen már csak a kiemelkedően jó képességű és önálló munkában jártas diákokat érdemes indítani. A versenyeken való részvétel is egyfajta készülést biztosít a másik versenyre.

Mikor derül ki számodra, hogy valaki tehetséges ezen a területen, vagy hogy látod meg benne a tehetséget?

Amikor 7. osztályos korukban elkezdtek a diákokkal együtt dolgozni, mindenkire lehetőségként tekintek. De abból, hogy a

tanuló mennyire aktív az órákon, hogy készíti el a házi feladatait, vagy számonkérések alkalmával munkáit, milyen gyakran készít szorgalmi feladatot, mennyire lelkesen, figyelmesen végzi a kísérleteket, egyre inkább kikristályosodik, ki az, aki többet szeretne elsajátítani a kötelező tudásanyagánál. Ezeket a gyerekeket invitálom a délutáni szakköri órákra és – ha szeretnének – megmérettethetik magukat versenyeken is. A délutáni kisebb létszámú foglalkozások alkalmával már könnyű felismerni a tehetséges diákokat.

Bizonyára nehéz lehet egy-egy eredményt kiemelni, mégis mely eredményekre vagy a legbüszkébb az elmúlt évekből?

Eredménynek elsősorban nem a versenyeken elért helyezésekre gondolok. Én eredménynek tekintem azt, amikor valaki megállja a helyét a következő iskolájában, mert jó alapokat kapott, amikor valaki kémiai ismereteket megkívánó területen tanul tovább, mert megszerettettem vele a tantárgyat, amikor valaki felnőtként már visszaemlékszik egy gyakorlati ismeretre, mert azt tanítottam neki, amikor az érettségire készülő diákomnak nem kell magánórákat vennie, mert sikerült felkészülnie itt az órákon vagy egyszerűen, amikor valakinek sikerélménye van, mert megértett valamit az órán.

Ha azonban versenyeredményekre vagy kíváncsi, akkor többet is kell, hogy mondjak. Különösen büszke vagyok Kovács Dávidra, aki 7. osztályosként megnyerte a Hevesy Versenyt, Kiss Mihályra, aki pedig 9. osztályosként az Irinyi Versenyt nyerte meg. Kovács Gergelyre, aki már 8. osztályosként is bejutott az Irinyi Verseny döntőjébe, de 9-10-esként kétszer is 4. helyezést ért el, a legutóbbi tanévben pedig az Oláh Kémiaversenyen 3. lett. Hála Istennek sokan vannak, akikre büszke vagyok, nehéz is felsorolni, mert több megyei és regionális versenyen is remekeltek

diákjaim, de azért még két nevet mindenképp szeretnék kiemelni, mert nagyon büszke vagyok mindkét gyermekemre: Dani a Hevesy Versenyen lett 5. helyezett (a középiskolai eredményeinél nem én voltam a tanára) - jelenleg fizika-kémia szakos tanárnak készül, Julcsi pedig a tavalyi Curie Verseny első helye után idén is megőrizte elsőségét.

Épp ezt szerettem volna kérdezni, hiszen nem titok, hogy lányod, Ernyey Júlia is, aki a Brenner Gimnázium leendő 11.n osztályos tanulója, szép helyezéseket ért el az országos kémia-versenyeken. Milyen érzés ez számodra? Nem volt furcsa neki vagy neked, hogy anya-lánya viszonyban is vagytok a felkészülés során?

Mivel előzőleg a fiamat is tanítottam, akivel szintén szép sikereket értünk el, így nekem ez már nem volt új helyzet. Julcsi kezdetben nehezen élte meg, hogy édesanyja tanítja, de középiskolás korára megszokta, sőt most már – bevallása szerint – kimondottan örül neki. A felkészülés során nem adódott nehézség. Családunkban megszokott volt, hogy férjem is és én is mindig segítgettük gyerekeinket a tanulásban. Julcsi felkészítése elsősorban iskolai keretek között zajlott – ugyanúgy, mint bárki másé. Otthon legfeljebb csak közvetlenül a versenyek előtt készültünk, ha ő kérte.

Mivel töltöd az idődet nyáron? Hogyan töltödsz fel?

A tanév befejeztével a szokásos szertár-rendezés, leltározás következett, majd lelki gyakorlaton és egy szakmai továbbképzésen vettem részt.

A nyaraim egy része rendszerint azzal telik, hogy a következő tanévre próbálok előre készülni, a lassan már évente megújuló tankönyvekhez írom a tanmeneteket, illetve az aktuális tehetséges diákok különböző versenyekre való felkészítéséhez gyűjtök/írok feladatokat, így év közben ezekből szoktam válogatni. Nemrég megjelent a 2024. év érettségi követelményrendszere, így azt is alaposan át kell nézmem, hogy jól be tudjuk osztani a leendő érettségizők éveit - mit, mikor, hogyan, milyen tempóban tanuljunk. A nyár másik részét pedig a családommal töltöm, elsősorban Badacsonyörsön. Beszélgetünk, együtt játszunk – még mindig – vagy olvasok, rejtvényt fejtek. Tehát próbálok a kikapcsolódásra is időt szakítani.

Gratulálunk és további jó munkát, jó egészséget kívánunk!

A "Boldogabb családokért"

Családi Életre Nevelés módszertani bemutatója a Szombathelyi Egyházmegyében

Napjaink egyik fontos társadalmi kérdése a gyermekek nevelése. A jövő generációját fel kell készíteni a családi életre, segíteni és támogatni kell őket, hogy érett személyiségként vágjanak bele ebbe az életre szóló kalandba. Az otthonról hozott minták mellett az iskolákban is lehetőség van beszélgetni a családról a gyerekekkel. Ezt a célt szolgálja a „Boldogabb családokért” program, amelynek módszertanát a Szombathelyi Egyházmegyében is megismerhetik a gyermekekkel foglalkozó szakemberek. Erről beszélgetünk Kéry Henriett családreferenssel.

A "Boldogabb családokért" Családi Életre Nevelés módszertani bemutatóját szervezi a Szombathelyi Egyházmegye 2 településen - Szombathely, Jánosháza. Mit takar ez a program, kiket akarnak ezzel megszólítani, kik a célközönség?

Megváltozott világunkban nagyon fontos a családok, mint a társadalom alapsejtjeinek erősítése. Manapság nagyon hamar sor kerül a gyerekek „intézményesítésére”, azaz már nagyon korán bekerülnek a bölcsődébe. A szülőknek a rohanó mindennapokban kevesebb energiájuk jut gyermekeikre; a média által uralt közgondolkodás számos alapvető értéket megkérdőjelez, és mindezeket túl sok ismeretlen kihívással is szembe kell néznie a családoknak.

Ebben a helyzetben elengedhetetlen a családok védelmezése, támogatása, amely részben a ma felnövekvő nemzedék nevelése által, részben a gyermekeiket nevelő szülők segítése által érhető el.

A „Boldogabb családokért” Családi Életre Nevelés program a felnövekvő nemzedékekre fókuszál, hisz ők lesznek a jövő generáció alapítói.

A program célja olyan érett személyiségek nevelése, akik alkalmassá válhatnak a komoly párkapcsolatokra. Úgy kíséri a fiatalokat kisiskolás kortól a serdülőkoron át személyiségük megszilárdulásáig, hogy önmagukat és másokat elfogadó, szeretni és tisztelni tudó, önálló, döntésképes, érett felnőttekké váljanak, akik készek az együttműködésre, kapcsolatok kialakítására és védelmezésére.

A program kitalálója, Hortobágyiné dr. Nagy Ágnes egy interjúban elmondta, hogy bár a gyerekek sok segítséget kapnak a munkájukhoz, érvényesülésükhöz az iskolákban, de a szívük mélyén fontos és vágyott élményről, a boldog családról, annak kialakításáról nem. Miért fontos, hogy a gyerekekkel már fiatal korban beszéljünk a családról amellet, hogy napi tapasztalatuk van róla?

Tapasztalatok azt mutatják, hogy iskolai keretek között, de még sokszor otthon a családban is, sok segítséget kapnak a

fiatalok abban, hogyan válasszanak maguknak pályát, a képességeiknek legjobban megfelelő munkát; viszont a párválasztáshoz, élethivatás megválasztásához sajnos jóval kevesebb kapaszkodójuk van. Nevelésük fontos részét kell képeznie a nemiségről való helyes gondolkodásnak, a házasságra és a családi életre való felkészítésnek is, hisz egyre kevesebben tanulhatják meg otthon, milyen a harmonikus családi élet. Nem rendelkeznek mintával, vagy ha igen, akkor sem feltétlenül jó mintával. Azonban nem kell, hogy csak a családból hozott esetleges rossz minták, tapasztalatok határozzák meg egy gyermek jövőjét. Esélyt akarunk adni az iskolapadban ülő fiataloknak arra, hogy még jobb, tartalmasabb életet tudjanak kialakítani, mint amilyenből esetleg ők maguk jönnek. Ugyanis a megerősítésre azoknak is szükségük lehet, akik harmonikus családban élnek. Ők is sérülékenyek, éppúgy küzdenek a megérkezéssel a gyerekkorból a felnőttkorba, és őket is eléri a modern világ „támadásai.”

A program megalkotói is tapasztalták azt az egyre inkább előtérbe kerülő tendenciát, hogy fiataljaink nehezen köteleződnek el, kevésbé kitartóak, hűségeselek. Mindennek az okait hallgatják, hogy valóság meg önmagad, ha valami elromlott, vagy meguntad dobd el. „Egyszer használatos” lett a világunk, kevesen fektetnek energiát a dolgok, beleértve a házasságuk megjavításába. Jegyes felkészítések tapasztalata is az, hogy a fiatalok nagy hiányossággal érkeznek életük meghatározó eseményéhez, a házasságkötéshez. Sokszor nagyon minimális ismeretük van önmagukról, a másik nem sajátosságairól, illetve az emberi kapcsolatokról.

Mit takar a Boldogabb Csaláért elnevezés? Mit nevezünk boldogabb családnak? Mi az az ideális családi élet, amit a gyermekek elé tárnak ezek a foglalkozások?

A foglalkozások célja nem az, hogy egy áhitott, tökéletes családról hosszú előadásokat tartsunk a gyerekeknek. Sokkal inkább olyan érett személyiségek nevelése a cél, akik tudnak jól dönteni, saját életüket

alakítani, folyamatosan tudnak nevelődni és alkalmassak a komoly párkapcsolatra. Megtanulják, hogyan kezeljék a nehézségeket, ne elfussanak, hanem keressenek megoldásokat. Tudják, hogy mit szeretnének, ne csak sodródjanak a pillanatnyi érzelmeik által befolyásolva. Ne vesszenek el a világ sok nehézsége között, a káros szenvedélyek és egyéb rossz irányba vivő dolog között.

A Szombathelyi Egyházmegye Pasztorális Tervében is megfogalmazta azt a fontos feladatot, hogy az egyházmegye fenntartásában működő iskolákban bevezetik ezt az órát. Ez a módszertani bemutató már ezt a célt szolgálja, elsősorban pedagógusoknak szól, vagy más érdeklődőket is szívesen fogadnak?

Annak érdekében, hogy Egyházmegyénk iskoláiban bevezethető legyen a program, szükséges olyan emberek képzése, akik amellet, hogy életükkel is példák lehetnek a fiatalok előtt, jártasak a program módszertanában. Ennek első lépéseként módszertani bemutatók során lehetőséget biztosítunk a résztvevőknek, hogy betekintést nyerhessenek egy CSÉN óra során alkalmazott módszerekbe. Ez még nem a képzés, hanem a módszer bemutatása „élesben”, azaz minden helyszínen egy alsós és egy felsős osztálynak tartanak foglalkozást.

Elsősorban iskolaigazgatókat, hitoktatókat, atyákat, olyan pedagógusokat várunk, akik érdeklődnek a program iránt, és saját iskoláikban tovább tudják adni az információkat, többeket tudnak ösztönözni a novemberben kezdődő képzésen való részvételre és a program iskolai keretek között való alkalmazására.

Milyen témákról esik szó a CSÉN órákon, miről beszélgetnek a gyerekekkel?

A témakörök, amelyekről a program keretében szót ejtenek, széles skálát ölelnek fel. Érintik az önismeret, a személyiségfejlődés kérdéseit, a kommunikációs készségeket és konfliktuskezelési képességeket, a szeretet-nyelveket, a barátság, a szerelem, a párválasztás szerepét éppúgy, mint a szabadidő értékes eltöltését, a

káros szenvedélyektől való tartózkodást. Szó esik az elköteleződésről, halál-gyász feldolgozásáról és a döntéshozatalról. A program nagysága abban rejlik, hogy nem frontális előadásokra épít, hanem az a célja, hogy a mentálhigiéné, az élmény- és drámapedagógia eszközeivel az egyes témák élményszerűen kerüljenek feldolgozásra, így mélyebbre is hatolnak. Nem formális tanulási módszereket használ, hanem játékos helyzetgyakorlatokon

keresztüli megtapasztaltatásra, személyes érintődésre törekszik. Célja az elgondolkodtatás, a fokozatos rávezetés.

Hol kerül sor a módszertani bemutatóra?

Szeptemberben két helyszínen kerül megrendezésre módszertani bemutató óra: szeptember 22-én Szombathelyen a Boldog Brenner János Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium; szeptember

23-án Jánosházán a Szent Imre Általános Iskola ad helyet a bemutatóknak. Ezek az órákon való részvétel ingyenes, de előzetes regisztrációhoz kötött.

Regisztrálni a család.martinus.hu weboldalon lehet.

További információ: Kéry Henriett családreferens 30/9013705.

Emlékhelyet avattak a „magyar Teréz anya” tiszteletére Olaszfán

100 éve, 1921. augusztus 16-án született Olaszfán Ódor Anna Teréz orsolyita nővér. A jeles évforduló alkalmából emlékhelyet avattak tiszteletére a faluban.

A falu neves szülöttének nehéz gyermekkor jutott, legfőképp azután, hogy édesanyja 8 éves korában meghalt. 16 évesen jutott el Belgiumba, eredetileg nyelvet tanulni, hogy azt hasznosítva itthon képezze magát. De Isten másként akarta. Az orsolyita nővérekhez vezetett, akik Indiába küldték misszióba. Ezt a feladatot 59 éven keresztül végezte. Indiában temették el. Áldozatos élete, a szegények és elesettek iránt tanúsított szeretete és gondviselése az a krisztusi példa, amit mindannyiunknak követni kell, mondta szentbeszédében Székely János megyéspüspök, aki felidézett néhány momentumot is Teréz nővér életéből. Hidakat, iskolákat, kórházakat, utakat építtetett, kutakat ásott, mezőgazdasági ismeretek átadásával segítette az indiai emberek életét. Milyen óriási kincs egy odaadott élet, mondta Székely János. Mi volt a titka? - kérdeztük az orsolyita rend jelenlévő képviselőitől. Egy nagyon szerény, vidám ember volt, akiben a missziós lelkület dolgozott. Szerette a szegény embereket, segített rajtuk, ahogy tudott és erre, valamint szolgálatukra tanította a rend tagjait is.

Fekete Róbert polgármester kiemelte: Teréz nővér élete példa a mai ember számára. Egy kis faluból indulva hosszú években át szolgált Indiában, több ezer ember életét tette jobbá. Emlékét szeretnék megőrizni, ezért alakítottak ki emlékhelyet tiszteletére a faluban, a templom mellett.

Dr. Gyürki László pápai prelátus, egykori olaszfai plébános közel 30 évig állt levelezésben Teréz nővérral. Személyes emlékeit osztotta meg a megjelentekkel. Újból kiadták a Gyürki atya által 2008-ban, Teréz nővérről írt könyvet.

A szentmise után Székely János megyéspüspök áldotta meg az emlékhelyet és a Teréz nővér életét bemutató táblát. Azbej Tristan az üldözött keresztények megsegítéséért és a Hungary Helps Program megvalósításáért felelős államtitkár az ünnepségen mondott beszédében bejelentette: Teréz nővér áldozatos és példamutató élete elismeréseként, a tisztelet jeleként a államtitkárság nagyterme ezentúl Ódor Anna Teréz nővér nevét viseli.

MEGHÍVÓ

A Szombathelyi Egyházmegye szeretettel vár minden érdeklődőt

- iskolavezetőt, pedagógust, hitoktatót és mindazokat, akinek szívégye a család-

A „Boldogabb családokért”® Családi Életre Nevelés (CSÉN) módszertani bemutatójára

A bemutató család-órákat és konzultációkat tartják:
a CSÉN program kidolgozói,
Hortobágyiné dr. Nagy Ágnes
és munkatársai

További információk és jelentkezés: csalad.martinus.hu oldalon

Szombathely:
2021. szeptember 22.

Jánosháza:
2021. szeptember 23.

Martinus
www.martinus.hu
a Szombathelyi Egyházmegye havilaga

Főszerkesztő: Molnár Péter • **Szerkesztők:** Déri Péter, Fábíán Tamás, H. Pezenhófer Brigitta, Kovács József, Dr. Kürnyek Róbert, Molnár Péter, Salamon Viktória • **Nyomdai kivitelezés:** Yeloprint Kft. • **Kiadó:** Martinus Könyv-és Folyóirat Kiadó (9700 Szombathely, Berzsényi Dániel tér 3.) • **Telefon:** 94/513-191 • **E-mail:** info@martinuskiado.hu • **Internet:** www.martinuskiado.hu • **Felelős kiadó:** Dr. Perger Gyula • **ISSN 2060-145X** • Az újságban megtalálható cikkek a forrás megjelölésével szabadon felhasználhatók.